

Willem Kolff

Willem Kolff. Wie is dat? Een politicus, zanger, acteur, internationale oplichter? Hoeveel namen wervelen niet onophoudelijk om ons heen. Ze gaan het ene oor in, het andere oor uit. De meeste zijn we de volgende dag weer vergeten. We maken ons daar geen zorgen over. We geloven dat er een rechtvaardige Tijdzeef bestaat, die het zand wegzeeft tot op de bodem uiteindelijk de goudklompjes achterblijven – de namen die je werkelijk moet weten. Een mooi plaatje, maar is het altijd in overeenstemming met de werkelijkheid? Ik vermoed dat de Tijdzeef al hier en daar een paar grote gaten vertoont en dat menig goudklompje samen met het zand naar buiten vliegt. Willem Kolff is een naam die misschien nog aan enige specialisten bekend is, maar verder aan niemand, hoewel hij een vaste plaats in het collectieve geheugen verdient. Kolff was de Nederlandse arts die de eerste kunstnier heeft uitgedacht en geconstrueerd. Dat apparaat (nog steeds bezwaarlijk in het gebruik) is tot op vandaag de enige redding voor zieken die op de transplantatie van een gezonde nier wachten. Kolff dacht in de verste verte nog niet aan transplantaties, hij wilde alleen zieke en al heel slecht werkende nieren vervangen, tot ze (misschien) genazen en hun oude bezigheden weer opnamen. De omstandigheden waaronder Kolff zijn eerste experimenten uitvoerde waren tamelijk erbarmelijk. Het gebeurde in een klein provinciaal ziekenhuis, dat niet voor dit soort rariteiten was ingericht, en bovendien tijdens de Duitse bezetting. Aan alles was gebrek: aan puncteernaalden, die trouwens na veelvuldig gebruik roestten, aan rubberslangen en passende vaten. Een paar onderdelen van het mechaniek moesten bij de plaatselijke kuiper worden besteld en elementen van geëmailleerd blik illegaal in een fa-

briekje in de buurt. Als materiaal dat het vergiftigde bloed moest filtreren, dus het belangrijkste onderdeel van het apparaat, dienden bij de vleeshouwerij gestolen kunstvelletjes voor worst... Die velletjes barstten vaak, het bloed en de vloeistof voor de dialyse stroomden over de vloer. Het personeel stond urenlang op onder hun voeten gelegde bakstenen, want ze hadden natuurlijk ook geen waterdichte schoenen. De Duitsers snuffelden overal rond, controleerden alles. Het argument dat in zaal 12-a voor het welzijn van de mensheid werd gewerkt zou ze niet hebben overtuigd. Men diende alleen voor het welzijn van het Derde Rijk te werken en alle andere dingen rieken naar sabotage. Kolffs experimenten werden niet meteen met succes bekroond, maar elke nieuwe poging verlengde het leven van de zieken met één, twee dagen, een week. Een jaar na het beëindigen van de oorlog kwam ten slotte de triomf: de eerste patiënte die dankzij de kunstnier was gered. Weldra vertrok Kolff met zijn machine naar de Verenigde Staten, waar hij deze de hele tijd verbeterde en moderniseerde. Het is nauwelijks te becijferen hoeveel duizenden mensen hun leven er inmiddels aan te danken hebben... Het boek van Thorwald is, zoals de titel al aangeeft, gewijd aan de patiënten, maar hij vertelt bij gelegenheid natuurlijk ook over de artsen. Zo stuitte ik dus op Willem Kolff en op de een of andere manier kon ik alleen over hem schrijven. Temeer daar in onze Grote Algemene Encyclopedie niet eens een allerbescheidenst lemmaatje aan hem is gewijd, zelfs geen twee regeltjes...

Jürgen Thorwald, *De patiënten*, Krakau 1994